

70 lat

TOWARZYSTWA PRZYJACIÓL DZIECI NA POMORZU ZACHODNIM

TPD na Pomorzu Zachodnim

Robotnicze Towarzystwo Przyjaciół Dzieci rozpoczęło swoją działalność na terenie Szczecina już

23 września 1945 r., w którym to dniu odbyło się pierwsze posiedzenie oddziału RTPD, a na przewodniczącego powołano dr. Karczewskiego. Funkcję tę pełnił do 1947 roku. W 1945 r. zarząd odbył 4 zebrania, które dotyczyły omówienia i organizacji pierwszych form pomocy dzieciom. Tworzono ruch społeczny, organizowano i mobilizowano dorosłych do zadań na rzecz pomocy i opieki nad dzieckiem. Pierwszy Wojewódzki Zjazd RTPD odbył się w Szczecinie 2 lipca 1947 r. Przewodnictwo przejęła Skorska-Zawierucha, a następnie Eugenia Teska.

Należy zaznaczyć, że 17 grudnia 1945 r. Związek Młodzieży Wiejskiej „Wici” podjął uchwałę o utworzeniu Chłopskiego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. W Szczecinie CHTPD rozpoczęło działalność w 1946 roku i prowadziło ją do Zjazdu Zjednoczeniowego z RTPD w dniu 13 maja 1949 r. Siedziba CHTPD znajdowała się przy ul. Roosevelta 88. Towarzystwo współdziałało z kołami gospodyń wiejskich, prowadziło szereg dziecińców wiejskich i chłopskich kół przyjaciół dzieci, nawet w małych miejscowościach jak Piaseczno (gm. Banie), gdzie Krystyna Kościńska prowadziła w latach 1948–49 koło. W Dębnie działał punkt opieki nad matką i dzieckiem, a jego kierownikiem była Eugenia Janiszewska. Prezesem CHTPD został poseł Wilanowski, a następnie od 25 maja 1948 r. do zjednoczenia z RTPD Tadeusz Przystalski. Kierownikiem organizacyjnym od 15 października 1947 r. do 13 maja 1949 r. była Maria Kujawska-Wiśniewska, która do 1958 r. pełniła funkcję dyrektora i wiceprezesa urzędującego TPD.

W ramach RTPD zaczęły tworzyć się oddziały na szczeblu miejskim i powiatowym. Oddziałem koszalińskim kierował w roku 1946 r. Teofil Krzynówek, a w latach 1947–50 (do chwili utworzenia nowego woj. koszalińskiego) Kazimierz Cukierski. Od początku (jeszcze z CHTPD, a później z TPD) do 1980 r. z Towarzystwem... związany był Gabriel Bielawowski. Na terenie Koszalina i powiatu RTPD prowadziło gospodarstwo rolne i ogrodnicze, Dom Dziecka przy ulicy Falata 3, 12 przedszkoli, punkty opieki nad matką i dzieckiem, 38 dziecińców wiejskich dla 1 298 dzieci. Prowadziło również świetlice dziecięce, młodzieżowe i dworcową oraz półkolonie i kolonie.

Podobną działalność prowadzono na terenie innych powiatów, jak: Stargard, Myślibórz, Choszczno, Nowogard, Gryfino, Gryfice, Dębno, Chojna, Pyrzyce, Lipiany, Łobez, Szczecin, Wolin, Kamień Pomorski. Na przykład na terenie Stargardu funkcjonowało liceum przy ulicy Staszycy 1, które następnie przekształcono w liceum pedagogiczne.

W tym okresie (to jest w latach czterdziestych

i początku lat pięćdziesiątych) szkoły 11-letnie prowadzono w Szczecinie przy ulicy Małopolskiej 22, (obecne V LO), której dyrektorem był Marian Królikowski, zastępcami: Maria Polczakowa, Feliks Górka, Guta Epsztajn; a także przy ulicy Jagiellońskiej – (obecne VI LO) – dyrektorem był Tadeusz Warzeł; oraz w Świnoujściu, Łobzie, Myśliborzu. Szkoły podstawowe TPD funkcjonowały w Szczecinie (ul. Ratajczaka 22, al. Piastów 6, Komuny Paryskiej 20, Królowej Jadwigi 29, Bolesława Śmiałego, Willsona 17), w Myśliborzu, Barlinku, Stargardzie. W 1951 r. ogółem TPD prowadziło 65 oddziałów, 10 świetlic szkolnych, 3 szkoły ćwiczeń dla liceów pedagogicznych.

Szeroka działalność prowadzona była w zakresie opieki przedszkolnej. 1 marca 1947 r. powstało przedszkole RTPD w Szczecinie przy ulicy Mickiewicza 18, kierowniczką została Stefania Dawida. Była to pierwsza, nowoczesna placówka, która nie tylko miała odpowiednie pomieszczenia do zajęć, ale również sypialnię dzienną dla dzieci oraz dożywianie. W latach następnych powstały dalsze przedszkola TPD, m.in. przy al. Wojska Polskiego 164 – kierowniczka Krystyna Hebda; al. Wojska Polskiego 123; ul. Mickiewicza 18, Komuny Paryskiej 20, Wielkopolskiej 15, na Warszawie. Powstały również przedszkola na terenie Koszalina, Stargardu, Myśliborza, Gryfic, Barlinka, Łobza, Pyrzyce.

Trzeba dodać, że w latach 1949–50 rozwój przedszkoli TPD-owskich był dość żywiołowy. Duża część została przejęta od różnych instytucji, w tym oświatowych. Na skutek złych warunków (jednoizbowe pomieszczenia), braku personelu, wyposażenia, niemal połowa spełniała rolę tylko punktów opiekuńczych.

Powszechnie uważano, że przedszkola TPD powinny być bazą rekrutacyjną do szkół TPD, dlatego nowe przedszkola zaczęto organizować tylko w miastach. W 1951 r. wszystkie przedszkola wiejskie TPD, a także miejskie niespełniające warunków, przekazano w gestię władz oświatowych. Po 1953 r. przekazano pozostałe przedszkola TPD oświacie, pozostawiając jednak sztyl TPD.

Na kanwie doświadczeń w prowadzeniu przedszkoli, a zwłaszcza ich rozwoju, TPD było inicjatorem kształcenia odpowiednich kadr do prowadzenia w nich zajęć. 1 września 1950 r. powołano Liceum Pedagogiczne w Szczecinie. Organizatorem tej szkoły była Zofia Gabrysiak, a zajęcia prowadziło siedmiu nauczycieli: Maria Garczyńska, Jadwiga Maciak, Apolonia Mazur, Władysława Mickiewicz, Janina Skawińska, Wanda Szwarz, Zbigniew Brzycki. Internat znajdował się w willi przy al. Wojska Polskiego 123. W roku 1951/1952 r. liceum zostało

przeniesione do 2 budynków przy ul. Jagiellońskiej 61, a internat na ul. Mickiewicza 18, do budynku siedziby władz TPD. W tym roku w liceum powstał również chór, którego dyrygentem był Władysław Diering.

Ważne miejsce w TPD już od początku jego działalności zajmowała organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży. Temu służyły ośrodki kolonijne zlokalizowane m.in. w Wiselce przy ulicy Nadmorskiej (10 budynków), ul. Leśnej (9 budynków), ul. Warszawskiej (1 budynek), ul. Nowowiejskiej (2 budynki), w Trzebieży (5 budynków). Miały je także: Dziwna (Ias), Dziwnów, Świnoujście, Rewal, Niechorze, Brzózki, Pilichowo, Szczecin – Warszawa. Większość tych obiektów w 1953 roku przejął FWP bądź oświata. Taki sam los podzieliły liczne w tym okresie dziecińce wiejskie.

Nie sposób pominąć działalności kulturalnej w pierwszych latach powojennych. Już od 1946 r. rozpoczął działalność teatr kukielkowy RTPD „Czarodziej”, przekształcony w 1953 r. w teatr „Rusalka” (a obecnie Teatr „Pleciuga”).

Jednym z trzech działających w Polsce pałaców młodzieży TPD był Szczeciński, który pod egidą TPD działał w latach 1950–51 (pierwszy dyrektor – Mieczysław Kłos). W 1951 roku, w ramach likwidacji wszystkich organizacji społecznych, a także upaństwowiania form opieki nad dzieckiem – zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 11.07.1951 r. – upoważniono ministra oświaty do przejęcia Pałacu Młodzieży w Szczecinie. *Dla umożliwienia uprowadzenia w życie zasad socjalistycznej pedagogiki w zakresie wychowania pozaszkolnego* – tak motywowano tę decyzję.

Październik '56 w Polsce stworzył nowe możliwości działania. 26 maja 1957 r. odbył się I Krajowy Zjazd TPD, który nie tylko uchwalili nowy statut, ale wytyczył kierunki i dał większą swobodę działania kołom przyjaciół dzieci. W tym czasie zostaje powołana przy ulicy Lotników 4 Poradnia Społeczno – Wychowawcza TPD. Pierwszym jej kierownikiem był Feliks Górka. Poradnia działała do 1963, w którym to została włączona do systemu funkcjonujących w województwie poradni rejonowych. W latach odnowy, to jest od 1957 r. TPD na terenie woj. szczecińskiego było inicjatorem powołania ognisk przedszkolnych, które przyczyniły się do wyrównywania startu szkolnego dzieci – zwłaszcza wiejskich. Po 1970 r. weszły one w system oświaty.

Już od lat międzywojennych TPD zajmowało się dzieckiem osieroconym ze względów naturalnych bądź społecznych. W roku 1976 w ramach Wojewódzkiego Ośrodka Wychowania Środowiskowego powołano specjalistyczną placówkę: Ośrodek

Adopcyjno–Opiekuńczy. Przyczynił się on do wypracowania nowego modelu rodziny – adopcyjnej bądź zastępczej jako formy alternatywnej wobec powszechnych w tym czasie domów dziecka. W każdym roku ośrodek adopcyjno–opiekuńczy obejmował opieką ok. 500 rodzin, skupiając wokół siebie ok. 300 opiekunów indywidualnych, którzy ściśle współpracowali z placówkami oświatowo – wychowawczymi. Ponadto ośrodek opiekował się przeciętnie ok. 350 dziećmi w rodzinach zastępczych. Przykładowo w latach 1979–82 przybywało rocznie średnio ok. 70 rodzin zastępczych, w których było średnio ok. 85 dzieci.

Do rodzin adopcyjnych przechodziło ok. dziesięćoró dzieci. Ośrodek adopcyjny działał do 1991 r., kiedy to – z uwagi na zaprzestanie finansowania przez Kuratorium Oświaty – przekazano go w gestię władz oświatowych. O dziwo, od pierwszych dni instytucja ta uzyskała nie tylko nowe lepsze lokum, ale i podwójną ilość środków na funkcjonowanie. Dyrektorką, która najdłużej prowadziła tę placówkę, była Anita Gruszczyńska. To, co nie udało się w Szczecinie, udało się w Koszalinie – reaktywowanie ośrodka adopcyjno–opiekuńczego TPD. Na koniec 2002 r. przekazano do adopcji 17 dzieci, a rodzin zastępczych było 18. Przeprowadzono szereg szkoleń kandydatów do zakładania rodzin zastępczych i pogotowi rodzinnych.

Od 1963 r. zaczęły powstawać w Towarzystwie... koła specjalistyczne dla dzieci (jak w tych czasach bardzo ładnie nazwano) „specjalnej troski”. W Szczecinie pierwszym organizatorem i przewodniczącym koła został prof. Antoni Zieliński, a wspierał go Zbigniew Wysokiński – członek Zarządu Wojewódzkiego TPD, dyr. Wojewódzkiej Poradni Wychowawczo–Zawodowej. Początkowo powstało koło na rzecz dzieci upośledzonych umysłowo, zwłaszcza głębiej, które nie realizowały obowiązku szkolnego i były przez społeczeństwo i rodziców „skrywane” przed światem. Powstanie koła dało początek nowej ery w życiu tych dzieci i ich rodziców. Profesor Antoni Zieliński zorganizował nowatorski ośrodek pracy na kilkanaście miejsc. Zlokalizowany był w Szczecinie (Głębokie) i wyspecjalizował się w wytwarzaniu budek lęgowych dla ptaków. Był samowystarczalny finansowo. Dla tych, którzy utracili oparcie rodziny, stał się również miejscem zamieszkania.

W latach następnych inicjatywę tę nie tylko podjęła, ale i rozszerzyła Barbara Jaskierska – przewodnicząca koła. Doprowadziła do utworzenia ośrodków dziennego pobytu przy ulicy Okulickiego oraz przy ulicy Sikorskiego. Z jej inicjatywy zajęto się dziećmi w wieku 0 – 6 lat, tworząc przy ulicy Oku-

lickiego Ośrodek Wczesnej Interwencji. Od 1991 r. Komitet na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, działający przy Zarządzie Głównym TPD, usamodzielił się, tworząc odrębne stowarzyszenie.

Należy dodać, że podobne koła rodziców dzieci upośledzonych działały w Świnoujściu, Pyrzycach, Stargardzie, Chojnie, Gryficach i Wianorowie, czerpiąc wzorzec ze szczecińskiego.

Wobec złożoności problemów dzieci „specjalnej troski”, zwłaszcza dzieci upośledzonych, zaczęły tworzyć się od 1983 r. koła dzieci niepełnosprawnych ruchowo, wśród których były dzieci z porażeniem mózgowym, postępowym zanikiem mięśni, stwardnieniem rozsianym, brakiem kończyn. W dalszej kolejności powstały koła dzieci chorych na cukrzycę, na diecie bezglutenowej (8 kół), dzieci chorych na gościec przewlekłe postępujący. Od początku przewodniczącą ostatniego koła jest Agnieszka Jagieluk i ksiądz Marek Kałamarz związany z kołem oraz dr Alicja Bodych.

Obecnie działa na naszym terenie 14 specjalistycznych kół:

- pomocy dzieciom z gościem przewlekłe postępującym TPD w Szczecinie (przewodnicząca Agnieszka Jagieluk);
- pomocy dzieciom chorym na cukrzycę TPD w Stargardzie Szczecińskim (przewodnicząca Aneta Bura);
- pomocy dzieciom chorym na cukrzycę w Szczecinie (przewodnicząca Maria Prędko);
- pomocy dzieciom chorym na fenylketonurię TPD w Policach (przewodnicząca Bogumiła Łukaszewska);
- pomocy dzieciom niepełnosprawnym ruchowo TPD w Koszalinie (przewodnicząca Wiktoria Krup);
- pomocy dzieciom chorym na cukrzycę TPD w Koszalinie (przewodnicząca Magda Stangret);
- pomocy dzieciom chorym na fenylketonurię TPD w Koszalinie (przewodnicząca Jolanta Golisz);
- pomocy dzieciom niepełnosprawnym ruchowo i intelektualnie TPD w Barlinku (przewodniczący Bogdan Broda);
- pomocy dzieciom z upośledzeniem umysłowym TPD w Dębnie Lubuskim (przewodniczący Kazimierz Roclaw);
- dzieci specjalnej troski TPD w Myśliborzu (przewodniczący Piotr Rampała);
- pomocy dzieciom niepełnosprawnym ruchowo TPD w Kolobrzegu (przewodniczący Antoni Szarmach);
- pomocy dzieciom z niepełną sprawnością ru-

chową TPD w Kaliszu Pomorskim (przewodnicząca Teresa Zalusowska);

- pomocy dzieciom z niepełną sprawnością ruchową TPD w Polczynie Zdrój (przewodnicząca Grażyna Dragunowicz);
- pomocy dzieciom z niepełną sprawnością ruchową TPD w Czaplunku (przewodnicząca Małgorzata Sedyk).

Aktualnie w kołach znajduje pomoc około 1 016 dzieci wymagających specjalnej pomocy, rehabilitacji, zorganizowanego wypoczynku itp. Towarzystwo od dziesięciu lat prowadzi specjalny ośrodek dla dzieci głębiej upośledzonych, dzięki przychylności władz samorządowych Myśliborza i powiatu.

Ważną rolę w działalności TPD odegrał powołany przez ZW TPD Wojewódzki Ośrodek Pracy Środowiskowej. Był on nie tylko bezpośrednim prowadzącym, ale również inicjatorem wielu form opieki terenowych ogniw i placówek środowiskowej opieki i wychowania.

Przykładowo w 1978 roku zorganizowano:

- 3 kolonie zdrowotne dla dzieci (wady postawy, niedobór wagi, upośledzenie umysłowe) – 222 uczestników
- 41 półkolonii dla – 2 923 dzieci
- 1 ośrodek wycieczkowy dla dzieci wsi,
- 112 placów którego korzystało – 548 dzieci
- 77 dziecińców wiejskich dla – 2 478 dzieci
- 67 małych form wczasów dla – 2 503 dzieci
- 18 biwaków i obozów dla – 753 dzieci
- 112 placów gier i zabaw (55 miejskich i 57 wiejskich), z których korzystało – 7 560 dzieci
- 73 świetlice dla – 2 500 dzieci
- 246 opiekunów indywidualnych – 1 103 dzieci
- 56 punktów poradnictwa, w których pomocy udzielono – 2 363 rodzicom.

W modernizacji i wyposażeniu w urządzenia placów zabaw i gier dużą rolę odegrał Państwowy Ośrodek Maszynowy w Chojnie, a następnie w Goleniowie, produkując solidny sprzęt. Sukcesywnie środki na urządzenie placów przekazywało PZU.

Towarzystwo już od 1963 roku było inicjatorem i organizatorem akcji „Stop! Dziecko na drodze”, przekształconej w Ruch na Rzecz Bezpieczeństwa Drogowego Dzieci i Młodzieży. Znaczne środki na tę akcję przekazywał Państwowy Zakład Ubezpieczeń, i nie tylko na budowę miasteczek ruchu drogowego, gdzie praktycznie zapoznawano się z przepisami ruchu drogowego, uzyskiwano karty rowerowe, ale również na wydawanie różnego rodzaju materiałów, folderów, plakatów, propagujących bezpieczne dojście uczniów do szkoły. Do aktywnych działaczy na rzecz tego ruchu w tym okresie

należeli, m.in: Marek Borowiec, Jan Czarniecki, Ewa Kostańska, Zenon Kadula, Marian Malarz, Władysław Mysko, Jacek Pok, Władysław Piasecki, Roman Rudnicki, Józef Serdyński, Krzysztof Sobczyński, Romuald Sierpiński, Grzegorz Trzeźniak, Jan Ufnalski, Roman Wiśniewski.

Od powstania TPD działalność środowiskowa wrosła w tradycję i misję niesienia pomocy dziecku.

Po transformacji ustrojowej Polski w latach dziewięćdziesiątych idea ta nie straciła na aktualności. W dalszym ciągu jest duża liczba rodzin potrzebujących pomocy (a nawet ich przybywa), zwłaszcza wielodzietnych, niepełnych, niewydołanych wychowawczo, bezrobotnych, będących w kryzysie, których dzieci nie mają równego startu życiowego, wręcz ich egzystencja jest zagrożona.

Od początku lat dziewięćdziesiątych ponownie zaczęła być wdrażana idea lat międzywojennych „działka” Liseckiego twierdzenia placówek niosących pomoc zarówno dziecku, jak i jego rodzinie. Zaczęto powoływać środowiskowe ogniska wychowawcze. Z racji przejścia TPD na samofinansowanie rozwój tych ognisk na początku był niewielki, choć znaczący, jeśli uwzględnimy możliwości organizacyjne działaczy tych lat. Do 1996 r. były 3 ogniska wychowawcze: w Gryfinie – kierowniczką Irena Perlik, w Goleniowie – kierowniczką Elżbieta Gadowska w Szczecinie – kierowniczką Barbara Boraś. Z uwagi na braki finansowe ich działalność była spontaniczna i nieregularna.

Od 1997 roku ogniska nabrały nowego kształtu; ówczesny Zarząd Wojewódzki TPD wykorzystał ustawę o systemie oświaty, umożliwiającą rejestrowanie niepublicznych placówek opiekuńczo – wychowawczych, a tym samym możliwości dofinansowania ich z budżetu oświaty i samorządów. Należy odnotować, że historia zatoczyła koło i w 1999 r. województwo koszalińskie ze szczecińskim utworzyło ponownie jedno województwo – zachodniopomorskie. W 1999 r. łącznie funkcjonowało 43 ogniska – z tego 15 w koszalińskim i 28 w szczecińskim.

Na koniec 2002 r. funkcjonowało 70 ognisk, obejmujących stałą opieką ok. 2 500 dzieci. Do szczególnych działaczy rejonu koszalińskiego należą: Henryk Zabrocki, Wanda Kielar, Antoni Szarmach, Henryk Jeszke, Ewa Chelkowska – Łukasiewicz, Krystyna Wesołowska, Jadwiga Fecek, Grażyna Dragunowicz, Teresa Czaplinska, a do szczecińskich: Małgorzata Sembrat, Urszula Ładanaj, Urszula Furza, Elżbieta Gadowska, Magdalena Kochan, Beata Karlińska, Irena Perlik, Daniela Adamczyk, Józef Dyda, Teresa Zienkiewicz, Maria i Jan Sadurkowie, Ryszard Jamroz, Lidia i Piotr Dzwinka, Krystyna Gazdecka,

Barbara Boraś, Dorota Rybarska–Jarosz, Mariola Dudczak, Zygmunt Pyszkowski, Władysław Mysko, Zofia Utracka, Barbara Kałużna.

Zachodniopomorskie TPD przyczyniło się do przywrócenia (w ramach ZW TPD) rzeczników praw dziecka. Od trzech lat przy ZW TPD w Szczecinie rzecznikiem, który niesie pomoc dzieciom, jest Lidia Dzwinka; w Koszalinie – Henryk Jeszke. Stanęli oni również na czele ośrodków interwencyjno–mediacyjnych TPD, które znalazły naśladowców przy innych zarządcach TPD w Polsce. Działalność ośrodków interwencyjnych, a zwłaszcza duża ilość spraw napływająca do rzeczników (np. w Szczecinie za 2002 r. – 1 808 spraw), doprowadziła do tego, że Zarząd Wojewódzki TPD powołał 30 punktów poradnictwa rodzinnego na bazie ognisk wychowawczych. Było to możliwe dzięki temu, że powołane w strukturach TPD 2 ośrodki metodyczne (Szczecin, Koszalin) systematycznie prowadzą kursy, pedagogia rodzinnego, socjoterapii itp.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci aktualnie współpracuje z samorządami gminnymi i powiatowymi w realizacji ich zadań własnych, takich jak prowadzenie placówek wsparcia dziennego, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i wobec dziecka. Bezpośrednio podpisano umowy z 14 samorządami powiatowymi, 32 samorządami gminnymi. Szczegółowiec cieszny fakt nawiązania ścisłej współpracy z Wydziałem Spraw Społecznych Urzędu Wojewódzkiego oraz Urzędem Marszałkowskim. Co roku w grupie organizacji pozarządowych, otrzymujących środki na realizację zadań programowych z obu urzędów, znajduje się Oddział Okręgowy TPD z Koszalina i Oddział Wojewódzki TPD ze Szczecina. Mogą zawsze liczyć na zrozumienie misji organizacji oraz uznanie dla koncepcji jej działań i rozwoju. W grupie instytucji pomocy społecznej bardzo dobrą współpracę zawiązano z powiatowymi centrami pomocy rodzinie oraz gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – przy wsparciu Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Wojewódzkiego – jest głównym motorem powołania w Szczecinie Forum Organizacji Socjalnych. Ten paritetowy związek, składający się obecnie z 6 organizacji, będzie służył dalszemu rozwojowi i profesjonalizacji zarówno Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, jak i pozostałych pięciu partnerów. Ponadto TPD ściśle współpracuje z Policjalnym Studium Pracowników Służb Społecznych w Szczecinie, którego słuchacze uczestniczą – w formie wolontariatu – w różnego rodzaju akcjach charytatywnych, artystycznych i kulturalnych.

Oddział TPD w Gryfnie od kilku lat koordynuje przebieg programu „Straszny Brat, Starsza Siostra”, opartego głównie na działaniach wolontariuszy. Odpowiadając na potrzeby tej grupy młodych ludzi, zajmujących się pomocą dzieciom, Ośrodek Metodyczny przy Zarządzie Wojewódzkim, TPD zorganizował warsztaty szkoleniowe dla 42 wolontariuszy.

We wszystkich placówkach wsparcia dziennego realizowany był program profilaktyczno-terapeutyczny w ramach kampanii „Osuszyć Łzę” – przeciw krzywdzeniu dzieci, w tym także – wzajemnej agresji dziecięcej – wobec siebie oraz akcję „Ogrzać dłonie, ogrzać serca”, dzięki której zakupiono i rozdano najbardziej potrzebującym 1 850 kurtki, 950 par butów zimowych. Te akcje to efekt dobrej współpracy z Urzędem Marszałkowskim w Szczecinie.

TPD zorganizowało samodzielnie lub współorganizowało szereg debat oraz konferencji powiatowych i gminnych np.: „Dzieciństwo bez przemocy” (Radowo Małe, Dziwnów, Dobra Szcz.), było współpartnerem seminarium „Profilaktyka i Edukacja” (gmina Goleniów). Ponadto przeprowadziło konferencje poświęcone standardom funkcjonowania świetlic socjoterapeutycznych – wspólnie z pełnomocnikiem Urzędu Marszałkowskiego ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Podjęto szereg działań zmierzających do pozyskania nowych źródeł finansowania działalności TPD. Przeszkolono pracowników zarządu pod kątem pisania wniosków grantowych. Nawiazano współpracę z fundacjami: St. Batorego, Dzieci i Młodzież, Narodowa Agencja Programu „Młodzież”, Organizacja Parasolowa „Wspólna Droga”.

Zarząd pozostaje w ścisłym kontakcie z Instytutem Rozwoju Regionalnego „Euroregion Pomerania”, dzięki czemu ma dostęp do bezpłatnych konsultacji wniosków, udziału w szkoleniach organizowanych przez „Pomeranię”, a dotyczących właśnie pozyskiwania środków z funduszy UE.

Od 1999 r., dzięki dużemu zaangażowaniu władz samorządowych gminy Dziwnów, odbywają się zloty ognisk wychowawczych w Międzywodziu. W 2001 r. wzięło w takim zlocie udział około 500 podopiecznych TPD z 32 ognisk. Imprezy te miały na celu integrację dzieci i młodzieży – żyjących w różnych miejscach naszego województwa, ale w kręgu zbliżonych problemów. Były to jednocześnie okazje do prezentacji twórczego dorobku każdej placówki. W sprawie integracji kół specjalistycznych dużą aktywność wykazywały

- Koło z Gościem Przewlekłe Postępującym w Szczecinie; koła niepełnosprawnych ruchowo

w: Kołobrzegu, Polczynie Zdroju, Kaliszu Pomorskim, Barlinku.

Od 2002 r. imprezy te, ze względu na zwiększoną do 1 500 liczbę uczestników, odbywają się na szczeblu powiatów.

Od 2 lat TPD jest jednym z największych organizatorów wypoczynku w miejscu zamieszkania. W okresie zimowym realizuje 60 turnusów półkolonii, w okresie letnim – 120 turnusów. W 2002 r. z kolonii wyjazdowych skorzystało około 1 260 dzieci. Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyjaciół Dzieci odeszło od formy organizacji wypoczynku na zasadzie „biura podróży”, czyli pełnej odpłatności za kolonie, w kierunku organizacji wypoczynku dla dzieci z rodzin objętych opieką pomocy społecznej, z rodzin będących, ogólnie mówiąc, w kryzysie (na każdym turnusie kolonijnym zatrudniony był socjoterapeuta). W 2002 r., dzięki pomocy finansowej Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, z wypoczynku letniego skorzystało 360 dzieci z miejscowości popegeerowskich.

3 października 2002 r. Zachodniopomorski Oddział Wojewódzki TPD został wpisany do „Krajowego rejestru sądowego”, uzyskując osobowość prawną, a tym samym po raz pierwszy w historii TPD na Pomorzu Zachodnim stało się samodzielną, pozarządową organizacją.

Stan organizacyjny (oraz niektóre działania) za rok 2002 przedstawiał się następująco:

- 39 oddziałów terenowych (powiatowe, miejskie, gminne)
- 182 koła przyjaciół dzieci – 9 473 członków
- 4 place gier i zabaw
- 70 środowiskowych ognisk wychowawczych – 2 420 wychowanków.
- 3 świetlice środowiskowe – 84 uczestników
- 1 Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Myśliborzu – 26 wychowanków
- 30 punktów poradnictwa rodzinnego – 4 162 sprawy
- 2 rodzinne ośrodki interwencyjno-mediacyjne – 2 120 spraw
- 2 rzeczników praw dziecka TPD
- Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy w Szczecinie – 17 adopcji, 17 zastępczych
- 2 ośrodki metodyczne nauczycieli i wychowawców – 1 120 uczestników
- 120 opiekunów indywidualnych
- 14 kół samopomocowych – 1 016 dzieci chorych
- 1 655 dzieci, którym TPD dofinansowywało dożywianie
- 181 pracowników na umowę o pracę i zlecenie
- 70 półkolonii – 165 turnusów, 5 514 dzieci

w tym 126 na wsi

- 8 kolonii socjoterapeutycznych – 826 dzieci.

Podsumowanie

TPD odegrało znaczący wpływ na kształtowanie polityki i rozwój różnorodnych form opieki nad dzieckiem i pomocy rodzinie. Poprzez koła TPD (najbliższe środowisku) można było nie tylko bezpośrednio zopieć wielu tragediom dziecięcym i rodzinnym, ale i podnosić poziom kultury pedagogicznej społeczeństwa, tworzyć nowe formy opieki i wychowania zgodne z duchem czasu. Pozwoliło to ograniczyć liczbę dzieci, których los związany był z domem dziecka, a nie z domem rodzinnym.

Wielokierunkowość działań środowiskowych dała także szansę startu życiowego dzieciom z rodzin biednych, rodzin będących w kryzysie. Towarzystwo... służyło indywidualną pomocą dziecku, które znalazło się w trudnej sytuacji z powodu nadmiernych oczekiwań rodziców, niepowodzeń szkolnych, trudnej sytuacji materialnej rodziców, błędów pedagogicznych dorosłych bądź złego wpływu rówieśników.

Poprzez rozwijanie różnorodnych form ruchów samopomocowych rodziców Towarzystwo... stało się ostoją i orężem w walce o równe prawa i traktowanie „dzieci specjalnej troski”. Część tych ruchów samopomocowych funkcjonuje już jako samodzielnie, jak np. Krajowy Komitet na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Komitet Ochrony Praw Dziecka i inne stowarzyszenia na rzecz dzieci chorych – zaczynające swoją działalność w TPD jako koła specjalistyczne.

Towarzystwo... w różnych strukturach i pod różnymi wpływami politycznymi zawsze stało na straży praw dziecka, było sumieniem, które pozwoliło myśleć o przyszłości tkwiącej w następnym pokoleniu. Aby temu sprostać, walczyło o prawa dziecka, jego rozwój fizyczny, osobowościowy i edukacyjny. Na przestrzeni 57 lat działalności w województwie przewinęło się wielu działaczy i trudno w sposób obiektywny i wyczerpujący przedstawić ogrom wykonanej przez pojedynczych członków, koła i zarządy pracy. Zwłaszcza że część z nich być może bezpowrotnie umknęła z pola widzenia wraz z zaginięciem w okresach różnych przełomów bezcennych dokumentów i materiałów. Trzeba też brać pod uwagę i ten fakt, że działacze z reguły wolą pracować z dzieckiem i dla dziecka niż o tym informować, a tym bardziej pisać.

Prezisi ZW TPD na przestrzeni lat

23.09.1945 – 1947 p. Marian dr Marczewski
 30. 08. 1947 – 19.01.1948 p. Skorska-Zawierucha
 20.01.1948 – 06.06.1948 p. Eugenia Teska
 1949 – 51 p. Władysław Jakubowski
 1951 – 53 p. Tadeusz Przystalski
 1953 – 1957 p. W. Stasinowski
 1958 – 1961 p. Marian Jędrzejczak
 1961 – 1964 p. Mieczysław Kubicki
 1965 – 1968 p. Waclaw Gelger
 1969 – 1971 p. Marian Jędrzejczak
 1972 – 1980 p. Zdzisław Chmiel
 1980 – 1981 p. Władysława Kuczyńska
 1981 – 1981 p. Grzegorz Trzeźniak
 1981 – 1983 p. Józef Matuszewski
 1983 – 1991 p. Zdzisław Chmiel
 1991 – 1995 p. Alicja Modrzejewska

1995 – 1996
 od 1996 r.

p. Zbigniew Pieczyński
 p. Zygmunt Pyszkowski

Dyrektorzy biura ZW TPD

1947 – 1952 p. Maria Kujawska – Wiśniewska
 1952 – 1958 p. W. Stasinowski
 1959 – 1966 p. Aniela Wasserman
 1966 – 1970 p. Janina Szatkowska
 1971 – 1973 p. Marian Nowakowski
 1974 – 1984 p. Krystyna Opaluch
 1984 – 1991 p. Jan Komecki
 1991 – 1994 p. Władysław Myśko
 1994 – 1995 p. Włodzimierz Mozel
 1995 – 1996 p. Dorota Ozga
 1996 – 1998 p. Marian Rosiński
 od 1999 r. p. Barbara Boras

Opracował: Zygmunt Pyszkowski
 Prezes Zarządu